

HÜSEYİN FELLAH 1875

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Şehlevend Kara gözlü, kara saçlı, uzun kirpikli, esmerce bir Türk kızdır. Babası İsmail Ağa ve annesi Hasna Hanım'ın evlilikleri İskelecizade Bekir Efendi tarafından bir hile ile bozulunca sefalete düşer. Zengin ve asil bir hayattan karnını doyumayacak bir hale gelir. Annesinin rahat bir hayat yaşayabilmesi için kendini esir etmeyi kabul eden fedakâr bir kızdır. Esirliği sırasında iffetini koruyabilmek adına dilsiz ve sağır taklidi yapan Şehlevend oldukça namusludur. Kimsenin ondan bir buse almasına bile izin vermez ve buna meyleden herkese sert bir tokat atar. Ahmed Bey'in konağında cariyelik yaptığı zamanlarda bu eli kanlı hayduta dahi tokat atmaya çekinmez. Mahareti ve zekâsı sayesinde Ahmed Bey'in güvenini kazanır. Civelek Mustafa'yı ve Hüseyin Fellah'ı ölümden kurtaran, Ahmed Bey ve dostlarının gerçek yüzlerini meydana çıkartan ve onların yakalanmasını sağlayan cesur bir kızdır. Annesiyle ayrı düştüğünden içinde daima büyük bir hüznün bulunan Şehlevend, eserin sonunda Civelek Mustafa sayesinde annesine kavuşur. Hüseyin Fellah, Ömer ve Civelek Mustafa arasında seçim yapamaz ve üç kişinin birden sevebileceğine inanarak onlara kardeşçe birlikte yaşamayı teklif eder.

Hüseyin Fellah Cuy'a köyünde çiftçilik yapan, oldukça zengin bir tüccardır. Uzun boylu, esmerce tenli, kara kaş ve kara gözlü, ince kara bıyıklı 28 yaşlarında bir adam olan Hüseyin Fellah eserde daha zengin ve daha mütehassıs bir halatçı Ömer, daha zeki ve daha alicenap bir Civelek Mustafa olarak tasvir edilir. 17 yaşlarında âşık olduğu Cemile ile babası müsaade etmediğinden kavuşamaz ve 19 yaşlarında iken babasının uygun gördüğü bir kızla evlenip boşanmak durumunda kalır. Karısının sevdiği adama kavuşabilmesi için boşanmayı kabul eden anlayışlı biridir. Sonraları ise yolda gördüğü Arap bir bedevinin kızı olan Sabire'ye âşık olur. Lakin Hüseyin Fellah bu sevdasında da muvaffak olamayıp gönül işlerinde ki bahtsızlığına yanar. Ahmed Bey ve yandaşlarının haydutluk teklifini reddeden dürüst ve iffetli bir adam olan Hüseyin Fellah bu adamların düzenlediği iki suikastten de Şehlevend sayesinde kurtulur. Oldukça alicenap ve yürekli biridir. Ömer'i prangadan kurtarmak için işlerini bırakıp İstanbul'a kadar gider. Şehlevend'e gönlünü açan ve iki aşk arasında kalan Hüseyin, eserin sonunda Sabire ile evlenir.

Civelek Mustafa Uzun boylu, geniş omuzlu, beyaz tenli, al yanaklı, enli kaşlı ve iri siyah gözlü genç bir delikanlıdır. Meyhanede çıkan bir kavgada kalabalık bir gruba karşı duran cesur Mustafa ölümden Şehlevend ve Hasna Hanım sayesinde kurtulur. Bu iyiliklerine borç olarak onları arayan lakin bulamayan Mustafa yüzünü bile görmediği bu dilenci kızla evlenmeyi düşünmüştür. Şehlevend'e deliler gibi âşık olur. Eserde saflığı ve Şehlevend'e olan bağlılığı ile dikkat çeker. Şehlevend'in her söylediğini kendine görev edinir ve bu sayede çok büyük işler başarır. Hüseyin Fellah'ın hayatının kurtulmasında ve Ahmed Bey'in çetesinin yakalanmasını sağlayan mert ve cesur bir adamdır. Şehlevend'i kıskandığı için Hüseyin ve Ömer'den hiç haz etmeyen Mustafa eserin sonunda kıskançlığının ve aşkının kurbanı olur. Şehlevend'in kardeşçe yaşamak isteyişine dayanamayıp intihar eder. Son dakikalarında çok sevdiği Şehlevend'in öpücüğünü reddetmesi ise Allah'ın onu affetmesi için attığı bir adımdır. Öldürdüğü insanlardan ötürü kendisini çok günahkâr hissederek hayata gözlerini yumar.

Ömer Koca Veli'nin oğlu olan Ömer hayatını velinimetim diye addettiği Şehlevend ve Hasna Hanıma adanmış bir delikanlıdır. Tersanede halatçılık yaparak geçimini sağlar. Uzun boylu, siyah kaş ve bıyıklı, beyaz çehrelili, 25-27 yaşlarında yakışıklı ve kara yağız biridir. Şehlevend'in intikamını almak için Hurşid'i yaralaması üzerine küreğe mahkûm edilir ve hayattan tüm ümidini keser. Kendisini Şehlevend Hanım'a layık göremeyen Ömer ona derin bir sevgi ve saygı besler. Hüseyin Fellah tarafından kürekten kurtuluşunun ardından şehri hemen terk etmeyip intikam almak isteyen kindar ve gururlu Ömer emeline ulaşır. Şehlevend'in sadece mutlu olmasını istediğinden ona karşı herhangi bir kıskançlıkta bulunmaz. Mustafa'nın ölümünden üç yıl sonra Şehlevend ile evlenir.

Hasna Hanım Mustafa İلمي adında zengin ve hatırı sayılır bir kazaskerin kızı olan Hasna Hanım çok sevdiği İsmail Ağa ile evlenmiştir. Kocasının şehit olduğunu haber eden bir mektup neticesiyle adeta yıkılmakta olup nihayetinde hayatına devam etmek zorunda kaldığından Sofi Efendi ile evlenir ve hamile kalır. İsmail Ağa'nın şehadet haberinin yalan olduğunu öğrenip kocasını karşısında görünce kendisinden nefret eden Hasna Hanım adeta delirerek karnındaki yavrusunu döverek öldürür. Bekir

Efendi'nin yaptığı bu kötülük sayesinde saadetinden olur ve sefaletе düşer. Kızı Şehlevend'e ve bu zor günlerinde yanında olan Ömer'e çok bağılı bir kadındır. İntihar etmeyi düşüncekk kadar yıkıldığında kızına tutunarak hayatta kalır.

Dayızade Ahmed Bey Cezayir'de ikamet eden Ahmed Bey'in asıl mesleği haydutluk olmakla birlikte bu işi gizleyerek halkın gözünde namuslu ve ahlaklı bir adam olarak görünür. Gerçek kimliğini gizlemek adına yardıma ihtiyacı olan herkesin imdadına yetişen Ahmed Bey halk tarafından epey sevilir. Gizemli işleri nedeniyle dilsiz bir cariyeye arayan, bu cariyeyi de her fırsatta teste tabii tutan temkinli bir adamdır. Civelek Mustafa ve Şehlevend'in planları sayesinde foyası meydana çıkan Ahmed Bey eserin sonunda acılar içinde can verir.

Mehmed Ali Ağa Sarı kaşlı ve sarı kirpikli, Trabzonlu bir Laz olan Mehmed Ağa esir tüccarlığı yaparak geçinir. Yalancı, riyakâr ve hilekâr bir adam olarak nam salmıştır. Kimsesi olmayan, müşkül durumdaki insanların aklına girerek ucuz bir ücretle onları satın alır ve esir eder. Şehlevend'i de annesine bakıp onu rahat ettireceği şeklinde kandırıp esir alır ve cariyeye olarak satarak para kazanır.

İskelecizade Bekir Sıtkı Efendi Esmer benizli, kuzguni siyah sakallı bir adam olan Bekir Efendi, Hasna Hanım'ın zenginliğinden ötürü onu arzulamaktadır. Kendisine yar olmaması sebebiyle Hasna Hanım'dan intikam alarak onun ve ailesinin hayatını mahveder. Kindar ve kötü bir adamdır. Eserin sonunda tüm malvarlığının yanması üzerine delirdiğinden tımarhaneye kapatılır.

Süleyman Rahmi Efendi İyi kalpli ve yardımsever bir imamdır. Hasna Hanım'ın zor günlerinde ona iş bulur, dertlerini dinler.

Sabire Arap bir bedevinin kızı olan Sabire, Hüseyin Fellah'a aşıktır. Zeki, güzel, yardımsever ve kararlı biridir. Hüseyin Fellah'a kavuşmak için uzunca yollar aşan Sabire sonunda emeline ulaşır ve sevdiği adamla evlenir.

Abdüssamed Hüseyin Fellah'ın İstanbul'da ki tüccar dostudur.

İsmail Ağa Hasna Hanım'ın kocası ve Şehlevend'in babası olan İsmail Ağa ailesine büyük bir sevgi ile bağılıdır. Servetli bir sipahi alayı beyidir. Bekir Efendi'nin yalan mektupları sonucu karısı tarafından öldü sanılan İsmail Ağa evine döndüğünde eşinin hamile olduğunu görür. Yuvasının dağılmasına dayanamayarak intihar eder.

Hurşid İsmail Ağa ve Hasna Hanım sayesinde bir yerlere gelebilmiş olan Hurşid nankör bir uşaktır. Bekir Efendi ile işbirliği yaparak İsmail Ağa ve Hasna Hanım'ın yuvasını dağıtır ve onların servetine konar. Eserin sonunda Ömer tarafından bıçaklanır ve aldığı bu ağır yara sebebiyle ömür boyu sürünür.

Sofi Efendi Hasna Hanım'ın kocasının öldüğünü sanarak evlendiği yaşlı bir adamdır.

Koca Veli İsmail Ağa'nın sadık dostu olan Koca Veli aynı zamanda Ömer'in de babasıdır. Hasna Hanım ve kızının zor zamanlarında imdadına koşar.

Cemile Hüseyin Fellah'ın 17 yaşlarında iken aşık olduğu fakir bir kızdır.

Bursalı Kuş Ali Bekir Efendi hakkında malumat bulmakla görevlendirilen casustur.

Kurdoğlu Ahmed Bey ve yandaşlarının soymaya çalıştıkları güçlü hayduttur. Soydukları hacı gemisinden esir aldığı Hasna Hanım'ı cariyeye olarak evinde çalıştırır.

Hamid, Kulaksız, Kanduri Ağa, Şeyh Gazruf, Veysel, Aziz ve Honik Ahmed Bey'in refikleri olan soygunculardır.

ÖYKÜ

Birinci Kitap

Birinci Bap. Okuyucuyu Beyoğlu'nda bir yolculuğa çıkararak yazarın amacı Kanlıburç'u anlatmaktır. Yüz sene evvel burada meydana gelen bir olayın hikâye edileceğine değinilir.

İkinci Bap. Gök gürültülü ve ürpertici bir haziran gecesi her yer alabildiğine karanlık iken dışarıda iki kadın görülür. Hayattan bıkmış olan bu iki kadın intihar etmeyi düşünmüş olup bunu başaramazlar. Kendilerini birden Kanlıburc'a gelmiş bulurlar. Anne ve kız olduğu anlaşılan iki kadın o geceyi konuşup ölmek için dua ederler. Biraz zaman sonra büyük bir gürültü duyulur.

Üçüncü Bap. Yunus ve Mehmed adında iki adamdan kaçan Civelek Mustafa Kanlıburc'a girer. Bıçakları olan bu iki adam Mustafa'yı sekiz yerinden bıçaklarlar ve onu öldürdüklerini düşünüp burçtan ayrılırlar. Bu esnada bir köşeye gizlenmiş olan Şehlevend ve annesinin yüreği ağzına gelir. Civelek Mustafa onların sesini duyar ve yardım ister. Adamın ölmemiş olduğunu anlayan ana kız ona yardım etmeyi kabul ederler ve Mustafa'yı annesinin evine götürürler. Sabah olduğunda ne yapacaklarını bilemeyen bu iki kadın çaresizlik içinde camiye gidip ömürlerinde ilk defa olmak üzere dilenirler.

Dördüncü Bap. Annesinin iyice hasta düştüğünü gören Şehlevend dilenmeye devam etmek durumunda kalır fakat bu durum gururuna çok dokunduğundan ölmeyi tercih eder. Annesinin yanına geldiğinde ise onu bu dünyada yalnız bırakmaya kıyamaz ve intihar fikrinden vazgeçer. Yiyecek bir şeyler bulmaya çıkan genç kız çorbacıya gittiğinde umduğunu bulamaz. Ağladığı vakit orada bulunan Mehmed Ali Ağa imdadına yetişir. Bu sayede anne kızın karnı doyar.

Beşinci Bap. Bir esir tüccarı olduğunu anlatan Mehmed Ali Ağa, Şehlevend'e bir teklifte bulunur. Onu satın alıp zengin bir yere cariyeye olarak satabileceğini böylece isterse hanımlığa kadar yükselebileceğini söyler. Bu teklifi başta iffetsizce bulan Şehlevend, hanım olmakta gözü olmadığını, para kazanıp annesini kurtarmanın ona yeteceğini söyler. Şehlevend'in annesinin, kızının esir düşmesine gönlü razı olmayacağından bu durum gizli tutulur.

Altıncı Bap. Şehlevend'i oğluna alıp gelin etmek niyetinde olduğunu söyleyen Mehmed Ali Ağa, Şehlevend'in annesini bu yalana inandırır ve karar vermesi için bir gün müddet verir. Ömer'in fedakârlıklarını hatırlatan ve onu beklemesi gerektiğini düşünen anne, evlenmeyi kabul eden Şehlevend'e sinirlenir. Kızına hakaretler dahi eder.

Yedinci Bap. Şehlevend'in annesi, Mehmed Ali Ağa tarafından bir eve yerleştirilir. Beş yüz kuruş gibi bir meblağ kendisine bırakılır. Şehlevend'in ise gelin gitme zamanı geldiğinden gemiyle Mısır'a gideceği söylenerek evden çıkarılır. Şehlevend, diğer satın alınan kızlarla birlikte yolculuğa çıkar.

İkinci Kitap.

Birinci Bap. Kızından iki aydır haber alamayan anne telaşa düşer. Mısır yolculuğu sırasında aksilik çıktığını düşünerek birkaç ay daha beklemeye karar verir fakat bu süre içerisinde elindeki beş yüz kuruş da tükenir. Parası biten ve kızını merak eden anne, bakkala yalan söyleyerek bir miktar para alır ve Mehmed Ali Ağa'yı bulmaya gider. Ağa, oğluna kızgın olduğunu ve onunla asla konuşmayacağını söyleyerek kadını başından atar. Çaresizlik içerisinde ki anne gözyaşlarını tutamaz.

İkinci Bap. Dönmek için bindiği kayıkta kürek mahkûmu Ömer'le karşılaşan kadın şaşkınlıktan bayılır. Birbirlerini görünce gözyaşlarını tutamayan ikili sohbete başlarlar. Şehlevend'in evlendiğini öğrenen Ömer duruma çok üzülse de onun mutluluğunun her şeyden önemli olduğunu söyler. Hikâyenin devamını dinlediğinde olayın aslını, Şehlevend'in esir düştüğünü anlar ve üzülmemesi için kadına hiçbir şey çaktırmaz. Ömer bu olayda düşmanların parmağının olduğunu düşünür.

Üçüncü Bap. Tüm parası tükenen ve kimsesiz kalan annenin imdadına mahallenin imamı yetişir. Kadının durumunu fark eden imam tüccarların çamaşırlarını yıkamak üzerine ona bir iş teklif eder. Şehlevend'in annesi bu sayede hayatını bir düzene koyar ve borçlarını ödeyerek rahata erer. Lakin aklı hâlâ kızındadır. Bir akşam vakti imam gelir ve kadına 50-60 yaşlarında bir adamın kendisine talip olduğu haberini verir. Bu teklifi kabul edemeyeceğini söyleyen kadın hayat hikâyesini anlatmaya başlar. İmam, duydukları karşısında gözyaşlarını tutamaz.

Dördüncü Bap. Şehlevend annesinin yanından ayrılalı yaklaşık bir yıl geçer. Kızını bulmak isteyen anne, imam Süleyman Rahmi Efendi'nin yardımıyla Mısır'a gidebileceği bir gemi bulur. Ramazan ayına denk gelen bu zamanlarda hacı adayları ile birlikte yolculuğa çıkar.

Beşinci Bap. Hacı gemisi denizin ortasında hırsızlar ile karşılaşır ve güçleri haydutlara yetmeyeceğinden teslim olurlar. Cezayirli olan bu haydutlar hacıların ellerini kollarını bağlayarak onları soyarlar.

Altıncı Bap. Uzaklarda farklı bir gemi daha gören haydutlar bu geminin gücünü belirlemek adına öncü bir ekip yollarlar. Ekibin verdiği işaretle güçlü olduğu anlaşılan bu gemiye karşı, haydutların zoruyla hacı gemisi de harbe sokulur. Savaşı kazanan haydut gemisi uğradıkları maddi zararı hacıların esir olarak satarak telafi etmeye karar verirler.

Üçüncü Kitap.

Birinci Bap. Bu bölümde Cezayir'de ki dayılık kavramından ve onların eşkıyalıklarından bahsedilir. Cezayir hakkında tarihi bilgiler veren yazar milli kütüphanelerin bu konuda yetersiz oluşuna ve farklı lisanlar ile farklı milletlerin kütüphanelerinden bilgi elde edilmesine atıfta bulunarak sitemini belirtir.

İkinci Bap. Dayızade Ahmed Bey'in hayatı ve çevresindekilerin onun hakkında ki düşüncelerine dair bilgiler verilir. Konağında sadece babasından kalma 90 yaşlarında bunak bir Boşnak kadın ve Arap bir cariyeye bulunan Ahmed Bey, cariyesi intihar ettiğinde evin işleriyle ilgilenmek zorunda kalır. Dilsiz bir cariyeye istediği sıralarda Ali Rıza adında Laz bir esirci imdadına yetişir. Ahmed Bey'e güzel, genç ve dilsiz bir esir satar. Esirinin zekâsını, yaptığı işleri ve güzelliğini beğenen Ahmed Bey para vererek aldığı bu kadına yan gözle bakıp çenesini okşadığında ise sert bir tokat yer.

Üçüncü Bap. Gece vakti Kanduri, Aziz, Veysel ve Kulaksız, Ahmed Bey'i ziyarete gelirler. İşleri üzerine konuşan bu ekip Hüseyin Fellah adında bir zat ile dost mu düşman mı olmaları gerektiği konusunda münakaşa ederler. Dostluk durumu kendilerinin çok işine geleceğinden hileye başvurarak onu kendilerine dost etmeye karar verirler.

Dördüncü Bap. Dilsiz cariyeye evi ve evdeki eşyaları iyice öğrenmeye başlar ve gördüklerine şaşırır. Ahmed Bey çarşı işlerini halledebilecek bir uşağa ihtiyaç duyar ve dostlarına haber salar. Dostları Ahmed Bey'e İstanbul'dan 16-18 yaşlarında bir katil getirir. Bu çocuk Ahmed Bey'in hizmetinde olmaktan keyif duyacağını söyler.

Beşinci Bap. Yeni alınan uşağın Mustafa adında bir yiğit olduğundan bahsedilir. Geçen zaman içinde Ahmed Bey ve yandaşlarının Mustafa'ya itimatları iyice artmıştır. Bir gün Mustafa'nın belinde gördükleri kesilmiş bıçak kını dikkatlerini çeker ve bunun hikâyesini sual ederler. Mustafa meyhanede bir adamla tartıştığını ve adamın ahlaksız lafları üzerine sinirlenip onu öldürdüğünü anlatır. Öldürdüğü bu adamın yandaşları da Mustafa'ya saldırmak isteyince çareyi kaçmakta bulan Mustafa hendek içine girerek geçenin kör karanlığında iki adamla dövüş etmek durumunda kalır. O gün orada yaralandığını ve dilenci bir ana ile kız olmasa öleceğinden bahseder.

Altıncı Bap. Ahmed Bey yandaşlarıyla birlikte malum konuyu görüşmek üzere Hüseyin Fellah'ı evine davet eder. Bu insanları ırz sahibi adamlar olarak bilen Hüseyin Fellah, onların haydut olduklarını öğrenince epey şaşırır. Eşkıyalığın kendisine göre olmadığını ve yiğit bir adama hırsızlığın yaraşmayacağını belirten Hüseyin Fellah onlara katılmayı kabul edemeyeceğini söyler. Sırlarının kendisinde güvende olduğunu, bunun için yemin edebileceğini belirtmesine rağmen haydutlar ona güvenmezler. Gece vakti yatıya kaldığında Hüseyin'i öldürmeyi planladıklarından inanmış gibi davranırlar. O gece Hüseyin Fellah'ın hayatını dilsiz sanılan cariyeye kurtarır. Ahmed Bey'in planından haberdar olan cariyeye ev işlerini yapmak bahanesiyle gece boyu aşağı yukarı gezinir ve Hüseyin Fellah'ın kaldığı odaya girerek durumu izah eder. Gizlice onu evden çıkarır. Cariyeye bir can borcu olduğunu belirten Hüseyin Fellah başı sıkıştığında kendisini bulabilmesi adına ona malumat verir. Cariyeye kız bu yaptığını gizlemek adına Hüseyin Fellah'ın odasından bir ip sarktır.

Dördüncü Kitap

Birinci Bap. Haydutlar tarafından Hüseyin Fellah'ın kaçmış olduğu görülür. Ahmed Bey ve tayfası soyguna çıktıkları bir gece vakti yolda ihtiyarın biriyle karşılaşır. Saygı ve sevgiyle selamda bulunan ihtiyar Ahmed Bey tarafından beyninden vurulur. Böylece soygun günü gece dışarda olduklarına dair şahit bırakılmamış olur. Bu olaydan etkilenen ve bunları tasvip etmeyen Mustafa evde kalmayı tercih ederek bir bahane ile gece soygunlarına katılmayı bırakır.

İkinci Bap. Hüseyin Fellah'ın icabına bakmaya karalı olan Ahmed Bey ve refikleri bir gece toplanıp bu konuyu tartışır. En sonunda ise işlerini büyütme kararı alan bu haydutlar, Hüseyin Fellah'ın himayesindeki çiftliğe göz koyarlar. Çiftliği yakarak ortalığı telaşa vermeyi o telaş sırasında da Hüseyin Fellah'ı öldürmeyi planlarlar. Böylece harap olan çiftliği de ucuza alabileceklerini ve o bölgede ki limana sahip olabileceklerini düşünürler. Civelek Mustafa'nın bu planlardan hoşlanmadığı yüz ifadesinden belli olsa da haydutlar o anın verdiği hırs ile bunu fark etmezler.

Üçüncü Bap. Gece yarısı herkes dağıldıktan sonra dilsiz cariyeye gizlice Mustafa'nın yanına gider. Mustafa'nın ölümden kurtulduğu zamanla ilgili bildiklerini anlatması üzerine onu kurtaranın kendisi olduğu anlaşılır. Cariyenin dilsiz olmadığına ve kendisini kurtaran kız olmasına çok şaşırın Civelek Mustafa ne diyeceğini bilemez. İsminin Şehlevend olduğunu öğrendiği bu kız Mustafa'dan Hüseyin Fellah'ı kurtarmasını ister. Şehlevend'e iyilik borcu olan Mustafa bu yardımı edeceğini söyler fakat Şehlevend'in Hüseyin Fellah'tan hoşlanıyor olmasından korkar. Mustafa'ya ve Hüseyin'e karşı eşit sevgi beslediğini söyleyen Şehlevend üzerine düşeni yaptığini söyleyip odasına çekilir.

Dördüncü Bap. Civelek Mustafa sabah erkenden Hüseyin Fellah'ı bulmak için Cuy'a köyüne gider. Konağın epey korunması dolayısıyla içeriye bir türlü kabul edilmez ve en sonunda dilsiz kızıdan haber getirdiğini söyleyerek kendisini kabul ettirir. Suikast planını ona haber eder ve Ahmed Bey'in konağına döner.

Beşinci Bap. Civelek ve Şehlevend Hüseyin Fellah'ın ne durumda olduğunu merak ederek Ahmed Bey'in gelmesini beklerler. Ahmed Bey'in ifadesinden hiçbir şey anlamayan Şehlevend ertesi gün çarşıda olayı işitir ve duyduklarına çok sevinir. Hüseyin Fellah ve adamlarının eşkıyaları silah ile karşıladığını anlatan halk eşkıyalardan ikisinin öldüğünü de konuşmaktadır. Ahmed Bey ve refikleri bir akşam toplanarak Honik'in çarpışmada öldüğünü halka açık etmeden nasıl cenaze tertip edebileceklerini düşünmeye başlarlar. Bir adamı açıktan öldürerek Honik'in yerine koymaya ve yabancı bir softa ile gaslettirmeye karar verirler.

Altıncı Bap. Honik'in sahte cenazesi tertip edilir ve Hüseyin Fellah için öldürme kararı alınır. Bu vazifeyi Hamid üstlenir fakat aralarında bir casus olduğunu düşündüğünden bu cinayeti ne zaman işleyeceğini kimseye söylememe kararı alır. Duydukları üzerine gece Civelek Mustafa'nın yanına giden Şehlevend, Hüseyin Fellah'ı kurtarmak gerektiğini ve bunun tek yolunun ise Hamid'i öldürmek olduğunu söyler. Artık kan dökmek istemediğini söyleyen Civelek Mustafa, Şehlevend'e ırz sahibi bir adam olduğunu ve haydutlardan biri olmadığını kanıtlamak adına bu vazifeyi kendisine görev edinir.

Beşinci Kitap.

Birinci Bap. Hamid'in öldürüldüğü haberi duyulunca Ahmed Bey adeta deliye döner ve kâbuslar görmeye başlar. Civelek Mustafa Hamid'i nasıl öldürdüğünü gizlice Şehlevend'e anlatır. Hüseyin Fellah'ın kendisini görmek istediğini ona belirtir fakat bunu söylerken kıskançlığına vurgu yapmayı da ihmal etmez.

İkinci Bap. Ahmed Bey ve yandaşlarının soyguna gidecekleri bir vakit Şehlevend ve Civelek Mustafa Hüseyin Fellah'ı görmek için yola koyulurlar. Yapılan sohbetler sırasında Civelek, Hüseyin ve Şehlevend'i kıskanmaktan kendini alamaz. Bu konuda da hakkı vardır ki Hüseyin Fellah Şehlevend'e bazı tekliflerde bulunur. Civelek'in sinirlenmemesi adına kız Hüseyin'i susturur ve dönüş yoluna koyulurlar.

Üçüncü Bap. Sekiz on gün kadar bir zaman geçer ve Şehlevend Civelek Mustafa ile konuşmayı keser. Bunun üzerine kıskançlığı kabaran Mustafa bir gece Şehlevend'in odasına gider ve onunla konuşmak ister lakin muvaffak olamaz.

Dördüncü Bap. Civelek'in evde olmadığı ve Ahmed Bey'in kendi işleriyle meşgul olduğu bir vakit kapı çalar. Dilsiz ve sağır olduğundan dolayı zili duymaması gereken Şehlevend kapıdaki kim olduğu merak etse de duymamış gibi yapmak durumunda kalır. Ahmed Bey ise dilsiz kızı denemek için zili duymamış gibi yaparak kızın kapıyı açıp açmayacağını kontrol eder. Kapıdaki adam en sonunda kenarda bulunan ipi çekerek içeriye girmenin yolunu bulur. Bu adamın Hüseyin Fellah olduğunu gören Şehlevend kapıya koşar. Sessizce saat dokuzda gelmesini söyler ve kapıyı kapatır. Efendisinin yanına giderek işaretlerle bir yabancı geldiğini ve kapıyı hemen suratına kapattığını anlatır. Böylece Ahmed Bey'in dilsiz kızı olan güveni iyice artmıştır. Akşam vakti Civelek Mustafa ve Ahmed Bey'e birer kahve yapan Şehlevend kahveye koyduğu farklı bir tozla onların derin bir uykuya dalmasını sağlar.

Beşinci Bap. Hüseyin Fellah'ın gelişini heyecanla bekleyen Şehlevend onu odasına davet eder. Bir vakit konuştuğundan sonra cesaretini toplayan Hüseyin Fellah Şehlevend'e izdivaç teklif eder. Lakin Şehlevend bu teklifi kabul edemeyeceğini belirtmek durumunda kalır. Şehlevend'in validesiyle ilgili sırrını merak eden Hüseyin Fellah merakını Hasna Hanım'a yazdıkları mektuba verilen cevaptan giderebileceğini öğrenir. Şehlevend'i istediği kadar bekleyebileceğini söyleyen Hüseyin Fellah bu sözüne de olumsuz bir cevap alınca gözyaşlarını tutamaz ve ne kadar bahtsız bir çocuk olduğundan bahseder.

Altıncı Bap. Hüseyin Fellah başından geçen bahtsız aşk hikâyelerini Şehlevend'e anlatır. 17 yaşlarında iken âşık olduğu Cemile ile babası müsaade vermediği için evlenemediğini ve 19 yaşlarında iken babasının uzun aramalar sonucu münasip gördüğü bir kızla evlendirildiğinden bahseder. Bu kız zamanla kendisi de beğenmiş olsa da bir gece vakti kızın aşığı gelir ve yüreklerinin birbirlerine ait olduğunu anlatır. Hüseyin Fellah zevcesini boşayıp sevdiğine kavuşturmayı daha münasip bulur. Babasının vefatından sonra gördüğü bir bedeviyi ve kızını çiftliğine davet eden Hüseyin Fellah zamanla bu kıza karşı bir şeyler hisseder. Hislerinin karşılıklı olduğunu düşünüp kız babasından ister. Arap adam kızını vermeyi kabul etmemekle birlikte ertesi gün pılını pırtını toplayıp

çiftlikten kaçır. Son ümidinin Şehlevend olduğunu söyleyen Hüseyin Fellah sabah olup Ahmed Bey'in uyanmasıyla yüke girip saklanıverir.

Altıncı Kitap.

Birinci Bap. O günün işlerini layıkıyla bitiren Şehlevend akşam vakti Ahmed Bey ve yandaşlarına erkenden afyonlu kahve ikram eder. Uykusu gelen tayfa dağılır ve Ahmed Bey odasına çıkıp horlamaya başlar. Odaya gidip Hüseyin'i saklandığı yerden çıkartacak olan Şehlevend Civelek Mustafa ile karşılaşır. Mustafa'nın söyledikleri ve onun aşkı karşısında gözyaşlarını tutamaz ve Hüseyin'e saklandığı yerden çıkmasını söyler. Hüseyin'i gören Mustafa bu duruma epey şaşırır ve kıskançlığı katlanır. Şehlevend durumunun zorluğunu onlara anlatır ve annesinden de haber beklediğini izah eder.

İkinci Bap. Cuy'a'ya dönmek için yola koyulan Hüseyin Fellah yolun ilerisinde bir kız görerek ona yaklaşır. Maksudı kızın söylediği şarkıyı daha yakından dinlemektir lakin bir adamın yaklaştığını hisseden kız şarkısına son verir. Hüseyin Fellah adında birini aradığını söyler ve onun hakkında adamdan malumat ister. Hüseyin Fellah'ın gönlünü bir Türk kızına kaptırdığını söyleyen Hüseyin kimliğini gizler ve Hüseyin'in yakın bir arkadaşı gibi davranır. İsminin Sabire olduğunu söyleyen bu kız duyduğuna çok üzülür ve Cuy'a'ya gitmekten vaz geçer. Bu ismi duyan Hüseyin Fellah adeta şaşkına döner ve Hüseyin'in kendisi olduğunu anlatarak yüzüne bakmasını rica eder. Kızı bir şekilde ikna ederek konuşmak için Cuy'a'ya götürür.

Üçüncü Bap. Sabire ile birlikte çiftliğe gelen Hüseyin o akşam yorgunluktan erkenden uyumak durumunda kalır. Bir şekilde bitap düşmüştür ve bir hafta yataktan kalkamaz. Bu hastalık boyunca Sabire Hüseyin'in başından bir an olsun ayrılmaz ve Hüseyin'in Şehlevend diye sayıklamaları karşısında gözyaşlarını tutamaz. İki aşk arsında kalan Hüseyin en doğru yolun Şehlevend'in annesinden gelecek cevabı beklemek olduğuna karar verir. Beklenen cevap bir buçuk ay sonra gelir.

Dördüncü Bap. Hüseyin Fellah mektubu aldığı gibi Şehlevend'i görmeye gider. Ahmed Bey ve refikleri evde olduğu halde konağa girmeye çekinmez ve Civelek'in odasına uzanarak beklemeye başlar. Gece olduğunda ise odasına gelen Civelek'e durumu anlatır. Annesinden mektup geldiğini Şehlevend'e bildirmesini ister. Şehlevend ise Ahmed Bey'in uyumadığını düşünerek sabaha karşı yanlarına geleceğini bildirip Civelek'i odasına geri gönderir.

Beşinci Bap. Civelek uykuya dalmış bir halde iken Hüseyin Fellah Şehlevend'e mektubu okumaya başlar. Hasna Hanım'ın başına gelenler Hüseyin'in dostu tarafından araştırılıp bir bir anlatılmıştır. Annesinin bulunduğu geminin denizin ortasında batmış olabileceği ya da haydutlar tarafından tutuklanmış olabileceğini duyan Şehlevend adeta yıkılır. Hüseyin Fellah ise bu duruma çok üzülmele birlikte mektupta adı geçen Ömer'in kim olduğunu da merak etmektedir. Durumu Şehlevend'den öğrenir ve Ömer'i kurtarmayı kendisine görev bilir. Bu sırada ikisinin de birbirlerine karşı duyguları vardır. Yalnız bu duygular tek kişiye karşı değildir. Hüseyin, Şehlevend ve Sabire arasında kalmakta olup Şehlevend ise Hüseyin, Ömer ve Civelek Mustafa arasında kalmıştır. Mustafa uyandığında hikâye ona da anlatılır lakin Mustafa'nın üzülmemesi adına Ömer'den sütkardeş şeklinde bahsedilir.

Altıncı Bap. Bu bölümde Şehlevend ve annesinin başına gelenler anlatılır. Birbirlerine büyük bir aşkla bağlı olan Hasna Hanım ve İsmail Ağa'yı kıskanan İskelecizade Bekir Efendi'nin bu mutlu yuvayı nasıl dağıttığından bahsedilir. Öyle ki İsmail Ağa Belgrat'ta görev yaparken Hasna Hanım'a bir mektup gelir ve mektupta kocasının şehit düştüğü haber edilir. Bu haber karşısında yıkılan Hasna Hanım ne yapacağını bilemez. Uzun bir süre sonra gerek konağının soyulması gerek geçinebilmek adına evlenmek durumunda kalır. Hasna Hanım Bekir Efendi ile evlenmeyi şiddetle reddetse de sadık sandığı adamı Hurşid'in verdiği akılla Safi Efendi ile evlenir. Bu yaşlı adamdan hamile bile kalır. Şehlevend 11 yaşlarına vardığı zamana Belgrat'tan gelen askerlerin arasında babasını görür. Özlediği karısını ve çocuğunu görmek için eve gelen İsmail Ağa karısının evlendiğini hatta hamile bile kaldığını görünce üzüntüsünden kahrolur. İşin sonunda ise intihar eder. Böylece Safi Efendi'den de ayrılan Hasna Hanım Koca Veli'nin yardımlarıyla hayata tutunur. Bekir Efendi ve Hurşid, Hasna Hanım'a yine de rahat vermezler ve Ömer'i tahrik ederler. Sinirinden kendini tutamayan Ömer Hurşid'i yaralar ve Bekir Efendi'nin kadıya durumu farklı anlatması neticesiyle küreğe mahkûm edilir. Civelek Mustafa ve Hüseyin Fellah bu yürek burkan hikâye karşısında gözyaşlarını tutamazlar.

Yedinci Kitap.

Birinci Bap. Ömer'i kurtarmak üzere İstanbul'a gelen Hüseyin Fellah, tacir dostu Abdüssamed ile birlikte Ömer'in kürek çektiği gemiyi bulur. Ömer ile konuşarak onu buradan nasıl kaçırabileceğini sual eder ve gizlice bir kaçış planı hazırlarlar. Diğer mahkûmların bu kaçışı görmesi ya da duyması halinde

kıskanıp sırlarını açık edeceğini söyleyen Ömer bu hususta dikkatli olmak adına Hüseyin'e üç gün sonra gelmesini söyler.

İkinci Bap. Üç gün boyunca Hüseyin Fellah'ın Ömer'i kurtarmaya geleceğinden şüphelenen mahkûmlar artık bu fikirlerinden vazgeçerler. Üçüncü günden sonra Ömer'e Abdüssamed'in bir yakını vasıtasıyla bohçalar içinde çamaşırların arasına saklanmış bir ege gönderilir. Bu ege ile gizlice prangalarını kesen Ömer iki gün sonra gece vakti Hüseyin Fellah'ın getirdiği sandala atlayarak kaçar. Eminönü'ne indiklerinde ise sarılıp ağlaşırlar.

Üçüncü Bap. Özgürlüğüne kavuşan Ömer uzunca bir uykudan, ziyafetten ve ardından da hamamda iyice temizlendikten sonra Hüseyin Fellah'a Bekir Efendi'den intikam almak istediğini söyler. Onu bu hususta ikna ederek Bursalı Kuş Ali'yi Bekir Efendi hakkında bilgi toplaması için konağına gönderir. Akşama yakın Kuş Ali'den gelen haberler herkesi çok şaşırtır. Bekir Efendi'nin konağı, malı mülkü yanmış ve bunlara dayanamayıp delirip tımarhaneye kapatılmıştır. Allah'ın adaletinin yerini bulduğundan bahsederler ve ertesi gün tımarhaneye gidip Bekir Efendi'yi ziyaret etmeye karar verirler.

Dördüncü Bap. Cenab-ı Hakka şükretmek için tımarhaneye giden Ömer ve Hüseyin Bekir Efendi'nin halini görünce ona acırlar. Ayaküstü ettikleri sohbetin sonu tımarhanecinin Bekir Efendi'yi sopalaması ve onun ilacının bu olduğunu söylemesi ile sonlanır. Ömer ve Hüseyin'in İstanbul'da kalan son işleri Hurşid'den intikam almaktır.

Beşinci Bap. Hüseyin uyurken sabah erkenden Hurşid'in evine giden Ömer onu bıçaklar ve Hurşid'in çığılığından dolayı oradan kaçmak durumunda kalır. Hurşid Efendi ölmez lakin ağır yaralar almış olduğundan hastalıklar peşini bırakmaz, beli tutmaz olur. Tedavi gördüğü sürede evinde bulunan kadınlar Hurşid'in hazinesine hâkim olurlar. Güçten kuvvetten, maldan mülkten zayıflayan Hurşid artık biçare bir adamdır. Sesini çıkarttığı vakit konaktaki kadınlar tarafından sokağa atılmakla tehdit dahi edilir ve böylece ölmeyi umut eden bir adam haline gelir.

Altıncı Bap. Hurşid'in o yaraya dayanamayacağını bilen Ömer, Hüseyin'e intikam vazifesini yerine getirdiğini ve artık Cezayir'e dönebileceklerini söyler. Hüseyin Fellah yolculuk sırasında Şehlevend ile Ömer arasında geçenleri merak ettiğinden bu konuyu sual eder. Varıyla yoğunla çalışıp Hasna Hanım ve Şehlevend'e bakan Ömer Şehlevend ile sevgiye dair muhabbetler etseler de hislerini bir türlü açıkça söyleyemediğini, kendisini ona layık hissetmediğini anlatır. Ona daima hizmet etmek niyetinde olan Ömer bu hizmetin karşılığı olarak Şehlevend'i zevce ettiği şeklinde ki düşüncelerden çekineceğini belirtir.

Sekizinci Kitap.

Birinci Bap. Şehlevend'in duygu ve düşünceleri anlatılır. Hüseyin'in; Ömer'in zengin ve duygulu hali Mustafa'nın ise zeki ve daha alicenap hali olduğunu düşünür. Üç erkek arasında karar veremeyen Şehlevend Hüseyin'den haber alamadığı için gözüne uyku girmez ve Mustafa'nın odasına sohbet etmeye gider.

İkinci Bap. Civelek Mustafa Şehlevend ile kaçıp dağ başında ev kurduklarını birkaç hayvan ile birlikte bir güzel yaşadıklarını hatta çocuk bile yaptıkları şeklindeki hayalini anlatır. Bu hayali dinleyen Şehlevend Mustafa'yı kardeşliğe ikna etmeye çalışır. Lakin bunu anlamayan Mustafa Şehlevend ile kardeş olarak yaşayacağına âşık olarak ölmenin daha tatlı olacağını söyler. Şehlevend ile böyle tatlı bir sohbeti edebilmiş olmanın mutluluğunu yaşar.

Üçüncü Bap. Ahmed Bey ve refikleri Kurdoğlu'nun hacı gemisine yaptığı bir soygunla büyük bir miktar parayı ele geçirdiğinden bahsederler. Kanduri'nin verdiği fikirle kendileri de Kurdoğlu'nu soyarak bu paralara konmak niyetine düşerler. Civelek Mustafa'yı oraya uşak olarak yollayıp kullanmaya karar verirler. O akşam Şehlevend Civelek'ten bu işi kabul etmesini ve Kurdoğlu'nun hacı gemisinden topladığı esirlerin adını öğrenmesini ister. Bu bilgilerin kendisi için çok önemli olduğunu anlatır. Civelek Mustafa ise Şehlevend için her şeyi yapacağından bunu da kabul eder.

Dördüncü Bap. Civelek Mustafa işe layık görülür ve Kurdoğlu'nun konağına kendini acındırarak girmesi tembihlenir. Civelek'i yollarken ona iltifatlar eden Şehlevend elini bile öptürür. Bunun üzerine Civelek Mustafa işi layıkıyla yerine getirebilirse Şehlevend'in gönlünün sahibi olabileceğine dair ümitlenir ve işe koyulur. Kurdoğlu'nun konağına gider fakat üç beş gün geçtiği halde Civelek'ten haber gelmez.

Beşinci Bap. Ahmed Bey'in konağına gelen ve aldığı haberleri izah eden Civelek Mustafa henüz işin çok başında olduğundan bahseder. Ahmed Bey uyuduktan sonra Şehlevend Civelek'in odasına gider.

Mustafa, hacı gemisinden sadece bir iki dul kadın ve fakir adamın esir olarak kaldığını diğerlerinin yakınlarına mektup yazılarak para karşılığında geri yollandığından bahseder. O gece Şehlevend ve Mustafa neredeyse sarılacak kadar yakınlaşırlar ve birbirlerinden ayrılmak istemezler. Şehlevend böylece Mustafa'nın bu işle ilgili isteğini artırmış olur. Bir zaman sonra herkes kendi odasında uykuya dalar. Üç hafta kadar bir süre sonra tekrar gelen Mustafa Şehlevend'e annesi hakkında güzel haberler getirir. Annesinin esir edildiğini ve yakında nerede tutulduğunu da öğrenebileceğini anlatır. Bunun üzerinde sevinçten uçan Şehlevend Mustafa'ya öyle güzel şeyler söyler ki Mustafa'nın aklı başından gidecek gibi olur. Ahmed Bey'e gerekli malumatları verdikten sonra Mustafa konaktan ayrılır.

Altıncı Bap. Hasna Hanım'ı Kurdoğlu'nun konağında bulan Mustafa bu havadisi derhal Şehlevend'e anlatır ve birlikte bir plan tertip ederler. Mustafa, Ahmed Bey'e giderek artık soygun yapılabileceklerini haber eder. Ahmed Bey ve refikleri soyguna gittikleri akşam büyük bir bozguna uğrarlar. Öyle ki Mustafa Kurdoğlu'na imzasız bir pusula yazarak olabilecekleri önceden haber vermiştir. Böylece ava giderken avlanan Ahmed Bey ve refiklerinin elleri bağlanır. Bu işin arkasında ki dilsiz cariyede orada bulunarak bunca mazlumun ahını aldıkları halde bunun cezasız kalacağını mı düşündüklerini sual eder. Dilsiz kızın aslında konuşabiliyor olmasına çok şaşırır ve hüsrana uğrarlar. Kurdoğlu ise bu pusulayı yazanın Mustafa olduğunu anlayarak ona büyük bir teşekkür eder ve kendisinden istediğini dilemesini söyler. Böylece Civelek Mustafa Hasna Hanım'ı esaretten kurtarır ve Şehlevend ile Hasna Hanım kavuşmuş olurlar.

Dokuzuncu Kitap.

Birinci Bap. Cezayir'e inen Hüseyin ve Ömer'i Mustafa karşılar. Onlara olup biteni Hasna Hanım ve Şehlevend'in kavuştuğundan bahseder. Hüseyin duyduklarına çok şaşırır ve sevinir. Mustafa ise Hasna Hanım'ın anlattıklarından yola çıkarak Ömer'in Şehlevend'in sütkardeşi değil aşığı olduğunu anlar. Bu nedendir ki yol boyunca ona sert bakışlar atar.

İkinci Bap. Cuy'a'da ki konağa gelen Ömer ve Hüseyin, Şehlevend ve Hasna Hanım'ı görmek üzere yanlarına giderler. Ömer'i gören hanımlar birden asilce tavırlara bürünürler ve bunu gören Hüseyin ile Mustafa şaşakalır. Civelek ve Hüseyin'in yanına gelen Ömer, Hasna Hanım ve ailesinin eskiden ne kadar zengin ve ne kadar cömert insanlar olduklarından bahseder. Böyle büyük kibarlar karşısında zevzeklik edemeyeceğini ve denk olmadıklarını belirtir. Ömer anlattıkça Mustafa zamanında gösterdiği tavırlarından utanır.

Üçüncü Bap. Ömer ile Hüseyin'e haydutların son durumu anlatılır. Kurdoğlu, ellerini bağladığı haydutları hükümete ve halka faş etmek ister. Lakin Kanduri Ağa öyle yalanlar uydurur ki hükümet kimin lehine karar vermesi gerektiğini bilemez. Bu nedenle Şehlevend ve Mustafa'nın şahitliğine başvurulur. Kulaksız'ın gaza gelip Kanduri'nin suçlarını ortaya dökmesiyle ve Ahmed Bey'in bu hayattan yorulmasıyla suçlar kabul edilir. Hüseyin ve Şehlevend baş başa kalma fırsatı bulup konuşurlar. Şehlevend Hüseyin'e karşı da duyguları olduğunu söyler ve bunu duyan Hüseyin hem sevinir hem şaşırır. Şehlevend'in Ömer'e karşı sevda beslediğini düşündüğünü dile getirir. Öyle ki Şehlevend hem Ömer'e hem Hüseyin'e hem de Civelek Mustafa'ya karşı büyük bir sevgi beslediğini anlatır. Bu sevginin kendisine yapılan iyiliklerle bir ilgisi olmadığına da değinir. Nihai karar olarak ise dört kardeş olarak birlikte yaşamak istediğini söyler.

Dördüncü Bap. Hüseyin Fella, Şehlevend ile konuştuğu kardeşlik mevzusunu Ömer ve Mustafa'ya anlatmakla yükümlü olduğundan bu görevini yerine getirir. Şehlevend ile kardeş olmayı kendisine çok bile gören Ömer Şehlevend'in üç kardeşinden biri olmayı kabul eder. Hüseyin dahi bu fikri kabul etmiştir lakin Mustafa büyük bir şiddetle bunu reddeder. Şehlevend'in kendisine söz verdiğini, Mustafacığım diyerek daha evvelinden sevgi gösterisinde bulunduğunu anlatır. Onun yanına gitmek üzere koşar lakin Hüseyin önüne geçer. O sırada kendinden geçen Mustafa yere yığılır. Ayıldığında ise siniri ve üzüntüsü kat be kat artmıştır. Bir anlık gaflet ile belindeki bıçağı midesine saplar ve oluk oluk akan kan karşısında aklı başına gelir lakin artık çok geçtir. Şehlevend'in gelişi ile duygu dolu bir konuşma yaparak aşkının büyüklüğünü anlatır. Gördüğü manzara karşısında kahrolan Şehlevend çok pişman olur ve Mustafa'nın her zaman istediği o buseyi vermek üzere yanağına eğilir. Lakin Mustafa bunu reddeder ve Şehlevend'e Ömer'le mutluluklar diler. Kendisinin ne kadar günahkâr bir adam olduğundan ve kıydığı canlardan bahsederek hayata gözlerini yumar.

Beşinci Bap. Civelek'in ölümünün üzerinden üç yıl geçer ve konakta ki herkes üç yıl boyunca yas tutar. Kardeşlik konusunu bu süre içerisinde dile getirilmez. Konağın kapısının karşısına Civelek için çiçeklerle donatılmış bir mezar yaptırılır. Yatsı namazından sonra Civelek'in başında siyahlara bürünmüş bir gelin görülür. Bu gelin Şehlevend'in ta kendisidir. Civelek için daima yas tutacağını ve çok üzgün olduğunu duygu dolu bir şekilde anlatan Şehlevend Ömer ile evleneceğini söyler. Hüseyin Fella Sabire ile Şehlevend ise Ömer ile evlenir.

TEMALAR

“İlahi Adalet ve Kader” Türk edebiyatında macera romanı örnekleri arasında yer bulan “Hüseyin Fellah” isimli romanın teması “ilahi adalet ve kader” kavramları etrafında şekillenir. Türk, Osmanlı ve İslam düşüncesinin temsilcisi olarak işlev gören roman karakterleri yaşadığı olaylar bağlamında Allah’ın adaletinin tecelli etmesi, herkesin sonunda hak ettiği muameleyi görmesi kadere ve dine olan bağlılığı gösterir.

Eserde Şehlevend ve Hasna Hanım arasında geçen Mustafa’nın kurtuluş hikâyesinde adama yapılan iyiliğin karşılığı olarak eserin sonunda köle olarak alıkonulan Hasna Hanım da kurtulmuş olur. Yine eserin farklı bir noktasında Bekir Efendi’nin Hasna Hanımın tüm mal varlığına el koyması ve işlerin sonunda üzerine konduğu paraların yanmasıyla Bekir Efendi’nin delirmesi sonuç olarak dini adaletin işlediğini gösterir. Beşerin tabiatın hükmüne karşı gelemeyeceği ve genel olarak iyilerin iyi kötülerin kötü sonla karşılaşacağı görülür.

KARAKTER ANALİZİ

Şehlevend (Sorumlu)

Karakter Kara gözlü, kara saçlı, uzun kirpikli, esmerce bir Türk kızıdır. Babası İsmail Ağa ve annesi Hasna Hanım’ın evlilikleri İskelecizade Bekir Efendi tarafından bir hile ile bozulunca sefaletе düşer. Zengin ve asil bir hayattan karnını doyuramayacak bir hale gelir. Annesinin rahat bir hayat yaşayabilmesi için kendini esir etmeyi kabul eden fedakâr bir kızıdır. Esirliği sırasında iffetini koruyabilmek adına dilsiz ve sağır taklidi yapan Şehlevend oldukça namusludur. Kimsenin ondan bir buse almasına bile izin vermez ve buna meyleden herkese sert bir tokat atar. Ahmed Bey’in konağında cariyelik yaptığı zamanlarda bu eli kanlı hayduta dahi tokat atmaya çekinmez. Mahareti ve zekâsı sayesinde Ahmed Bey’in güvenini kazanır. Civelek Mustafa’yı ve Hüseyin Fellah’ı ölümden kurtaran, Ahmed Bey ve dostlarının gerçek yüzlerini meydana çıkartan ve onların yakalanmasını sağlayan cesur bir kızıdır. Annesiyle ayrı düştüğünden içinde daima büyük bir hüznün bulunan Şehlevend, eserin sonunda Civelek Mustafa sayesinde annesine kavuşur. Hüseyin Fellah, Ömer ve Civelek Mustafa arasında seçim yapamaz ve üç kişinin birden sevillebileceğine inanarak onlara kardeşçe birlikte yaşamayı teklif eder.

Aktiviteler Cariye olduğu zamanlarda ev işleri yapar. Kısa bir süre dilencilik yapar.

ÖRNEK ANILAR

Namuslu. Namusuna çok önem veren Şehlevend kendisinden buse almak yahut kendisine yakınlaşmak isteyen herkese sertçe tokat atar: “Evet her zaman şamar! Her ne vakit hududu tecavüz edersen hep şamar! Senin benim üzerimde ne hakkın var? Ben senin nikâhlın mıyım? Nişanlın mıyım?”

Cesur. Haydutların arasında yaşayan Şehlevend hiçbir yapacağından geri durmaz ve korkusuzca bu eli silahlı adamların işlerine mani olur: “İşte evvela o Kanlıburç’ta katillerin cengi bıçakları arasında ve sonra da haydutlar konağında gördüğün bir kızın bu karcık cesareti olabilir. Neyse buraları şimdi lazım değil a? Bu Hüseyin’i nahak yere bir beladan kurtarmak için bir kolay yolu vardır, lakin yapacaksın söyleyim.”

Yardımsever. Civelek Mustafa’nın ve Hüseyin Fellah’ın yardımına koşarak onların hayatını kurtarır. Tehlikeli olan bu işlere kalkışan Şehlevend iyiliklerinin karşılıksız olarak yapar: “Ben kurtardım zahir! Zira senin baban sana “İyiliğe iyilik et.” diye nasihat etmişse, benim de babam bana “Sana iyilik etmemiş olana bile Allah için iyilik et.” diye nasihat etti.”

Fedakâr. Annesinin rahat bir hayat sürebilmesi adına kendisini esir etmeyi ve hiç bilmediği yerlere giderek cariyelik yapmayı kabul eder: “Vakıa çocuk isem de anacığım kendimi değil seni böyle cami köşelerinde dün geceki belalar içinde sürüm sürüm süründürmeyi tecviz edecek çocuklardan değilim. Bir haftadan beri neler çektik neler gördük? Hatta canımızdan bezdik ben kocaya varacak değil hatta can verecek olsam seni kurtarmak için olduğuna göre bence nimettir. Bu halde kalsak ikimiz de mahvolacak değil miyiz? Ben can feda etmiş olsam bile sen sağ kalacaksın ki birimizin kurtulması her halde kar sayılır.”

Kararlı. Aklına koyduğu işi mutlaka yapan yapmadan bırakmayan kararlı bir kızıdır. Bu uğurda annesine gözdağı vermekten çekinmez: “Kız -Anacığım! Ne söyledin ise doğrusun, haklısın. Lakin ben

seni şu hal içinde mümkün değil bırakamayacağım. Her ayıp her alçaklık benim üzerime olsun. Sana şunu da söyleyeyim ki eğer sen Laz'ın teklifini kabul etmezsen Valide -Ee kabul etmezsem? Kız - İşte artık edepsizliğime ver neye hamledersen hamlet, ben Laz'a kaçırım!"

Maharetli. Cariyelikliğini yaptığı Ahmed Bey'e tokat atan Şehlevend, işlerini güzel ve vaktinde yapması nedeniyle vazgeçilmez bir esirdir. Bu sebeptendir ki Ahmed Bey Şehlevend'in fevri tavırlarına katlanmak durumunda kalır: "Allah'tan bulasınca! Hizmetinde keşke biraz kusur etsen de şu hizmeti de ifa edebilsen ... Bazı kere o kadar canım sıkılıyor ki habisi satmak ve hatta bazı kere dahi karnına bir hançer ucu sokuvermek istiyorum. Lakin yerine kimi koymalı? Bunun hem hizmetine söz yok, hem de esrari saklamak ve bizzarüre ve bittab' saklamak meziyeti var."

Hüseyin Fella (Açık)

Karakter Cuy'a köyünde çiftçilik yapan, oldukça zengin bir tüccardır. Uzun boylu, esmerce tenli, kara kaş ve kara gözlü, ince kara bıyıklı 28 yaşlarında bir adam olan Hüseyin Fella eserinde daha zengin ve daha mütehassis bir halatçı Ömer, daha zeki ve daha alicenap bir Civelek Mustafa olarak tasvir edilir. 17 yaşlarında âşık olduğu Cemile ile babası müsaade etmediğinden kavuşamaz ve 19 yaşlarında iken babasının uygun gördüğü bir kızla evlenip boşanmak durumunda kalır. Karısının sevdiği adama kavuşabilmesi için boşanmayı kabul eden anlayışlı biridir. Sonraları ise yolda gördüğü Arap bir bedevinin kızı olan Sabire'ye âşık olur. Lakin Hüseyin Fella bu sevdasında da muvaffak olamayıp gönül işlerinde ki bahtsızlığına yanar. Ahmed Bey ve yandaşlarının haydutluk teklifini reddeden dürüst ve iffetli bir adam olan Hüseyin Fella bu adamların düzenlediği iki suikastten de Şehlevend sayesinde kurtulur. Oldukça alicenap ve yürekli biridir. Ömer'i prangadan kurtarmak için işlerini bırakıp İstanbul'a kadar gider. Şehlevend'e gönlünü açan ve iki aşk arasında kalan Hüseyin, eserin sonunda Sabire ile evlenir.

Aktiviteler Mektup yazar. Ziraat ve felahat ile ilgilenir. Ava çıkar ve ata biner. Tarım için gerekli aletlerin satışını yapar.

ÖRNEK ANILAR

Alicenap. Şehlevend'in fakirliği sebebiyle Mustafa ile yuva kurmaya çekindiğini düşünen Hüseyin Şehlevend'in mutluluğu için malvarlığını Mustafa ile paylaşmaktan çekinmeyen cömert bir adamdır: "Hüseyin ise kendi serveti sayesinde de nail-i meram olmağı düşünmeyip eğer Şehlevend filvaki Civelek'i seviyor ve onun noksanını da yalnız akçeden ibaret buluyor ise tek maşukasını bu yüzden mesut etmek için olanca malını rakibi demek olan Civelek'e vermeği de göze aldırıyor."

Dürüst. Şehlevend'e daha önceki aşklarını anlatan Hüseyin Fella, kendisine hâlâ yüreğinde bu aşklara dair eser var mı diye sorulduğunda dürüstçe cevap verir: "Hüseyin -Vallahi Şehlevend Hanım! Bu güne kadar hiç birşey için yalan söylemiş olduğumu bilemediğim gibi huzurunuzda asla hilaf söylememeğe dahi kendimi mecbur görmekteyim. Her ne zaman her hangisi hatırıma gelse yüreğimin cızladığını duymaktayım. Bunun için değil midir ki sizin teveccühünüz yüreğime merhem olmaktadır."

Sabırlı. Şehlevend'e ettiği izdivaç teklifi için ne kadar zaman gerekirse bekleyebileceğini söyleyen sabırlı bir adamdır: "Hüseyin- (Evvelki bozukluğu bu kere me'yusiyet-i tavrına tahavvül ederek) Çilenizin dolması mı? Ben böyle çileyi mileyi anlamıyorum. Fakat ben çileniz ne zamana kadar dolacaksa o zamana kadar da sabredebilirim. Teveccühünüz hakkımda bakı kalsın da, sabra iktidarım vardır."

Tedbirli. Ömer'i kurtarmak için İstanbul'a gitmeye karar veren Hüseyin planının düşmanlarının kulağına gitme ihtimalinden çekinir. Bu nedenle tedbirini alarak yaptığı planı sevdiklerinden bile gizler: "Hüseyin-Hayır! Cebelitarık sözünü yalandan çıkardım. Şayet düşmanlarım duyarlar da deniz üzerinde bana sarkıntılık ederlerse onlar beni garp sularında ararlarken ber şarka varmış olayım diye bu hileyi kurdum. Yoksa benim asıl emelim İstanbul'a giderek Ömer Ağa'yı kurtarmak Şehlevend Hanım'a bu yolda bir hizmet etmek idi."

Açık Sözlü. Haydutlar kendisine aralarına katılmayı teklif ettiğinde bu teklifi reddeder ve açık sözlülükle haydutluk hakkında düşündüğü kötü fikirlerini anlatır: "Haydutluğa ihtiyacım olmadığı gibi âlemin canına malına tasallut etmeği de yiğitlik saymam. Keşke sizin de bu yolda bulunduğunuzu öğrenmemiş olsaydım. Cihanın canını yakarak kazanılan paradan ne hayır görülür? Cezayir'e dayı olmanın da bir zevkini bulamam."

Merhametli. 19 yaşlarında iken evlendiği kadının bir sevdiği olduğunu öğrenir. Bu çocuğun kendisine yaptığı düello teklifini reddetmesinin nedeni ona merhamet duymasıdır: "Cenkten, kavgadan, ölümden

pek de korkar bir adam olmadığım için delikanlının meydan okumakta olduğu kavgadan çekinmezdim. Ancak beni istemeyen, sevmeyen ve bana yar olmayacağını yüzüme karşı söylemekten çekinmeyen bir karı için kendi canımı acıdığım kadar karşımdaki babayığitin canına kıymağı dahi acıdım.”

Civelek Mustafa (Açık)

Karakter Uzun boylu, geniş omuzlu, beyaz tenli, al yanaklı, enli kaşlı ve iri siyah gözlü genç bir delikanlıdır. Meyhanede çıkan bir kavgada kalabalık bir gruba karşı duran cesur Mustafa ölümden Şehlevend ve Hasna Hanım sayesinde kurtulur. Bu iyiliklerine borç olarak onları arayan lakin bulamayan Mustafa yüzünü bile görmediği bu dilenci kızla evlenmeyi düşünmüştür. Şehlevend'e deliler gibi âşık olur. Eserde saflığı ve Şehlevend'e olan bağlılığı ile dikkat çeker. Şehlevend'in her söylediğini kendine görev edinir ve bu sayede çok büyük işler başarır. Hüseyin Fellah'ın hayatının kurtulmasında ve Ahmed Bey'in çetesinin yakalanmasını sağlayan mert ve cesur bir adamdır. Şehlevend'i kıskandığı için Hüseyin ve Ömer'den hiç haz etmeyen Mustafa eserin sonunda kıskançlığının ve aşkının kurbanı olur. Şehlevend'in kardeşçe yaşamak isteğine dayanamayıp intihar eder. Son dakikalarında çok sevdiği Şehlevend'in öpücüğünü reddetmesi ise Allah'ın onu affetmesi için attığı bir adımdır. Öldürdüğü insanlardan ötürü kendisini çok günahkâr hissederek hayata gözlerini yumar.

Aktiviteler Ahmed Bey'in konağında uşaklık yapar. Bıçak kullanır.

ÖRNEK ANILAR

Mert. Kavgalı olduğu adamlardan intikam almak ister ve bunu yaparken korkusuzca davranır. Adamları arkasından vurmaya mertliğe sığdıramayan Mustafa onları düelloya davet eder: "Kancıklığı hiç bir zaman etmem. Babam bana dedi ki "Oğlum, sakın ha! Kancıklık etme!" Birer birer temizledim. Herifleri gece birer birer rastgetirdim. "Çek dayı bıçağını! İşte ben filanım!" dedim. Karşı karşıya dövüşerek kozumuzu pay ettik."

Kıskanç. Âşık olup evlenmek isteği Şehlevend'i Hüseyin ve Ömer'den çok kıskanan Mustafa bu duygusunu gizlemez. Eserin sonunda ise kıskançlığından ve aşkıdan intihar eder: "Ne darılıyorsun a Şehlevendciğim? Vallahi seni pek sevdiğim için söylüyorum. Seni gözümünden kıskanıyorum a canım. Ama sen Hüseyin Fellah hakkında kıskanacak birşey olmadığını bana inandırırırsan elbette daha ziyade memnun olurum."

Saf. Şehlevend'in isteği üzerine Hamid'i öldüren Mustafa, Ahmed Bey'in Hamid'i çağırdığı bir anda suçunu az kalsın itiraf edecektir: "Civelek ise Ahmed Bey'in huzuruna girmişti. Bey kendisine "Civelek! Var bak Hamid hanesine gelmiş mi? Gelmiş ise çabuk buraya gelsin, beni görsün." dediği zaman saflığı hasebiyle "Hayır hayır! O hanesine gelmedi, bilakis ahirete gitti." demesine ramak kalmıştı."

Açık Sözlü. Saflığından da kaynaklı olarak düşüncelerini gizlemez ve her isteğini açıkça belli eder: "Erbab-ı mütalaa görmüştür ki Civelek Mustafa hiss-i derununu yine derununda hapisle zahiren renk vermemeğe muktedir olacak insanlardan değildir. Yüreğinde ne varsa ağzıyla dahi onu söyler gayet safiyyü'l-kalp bir çocuktur."

Ömer (Açık)

Karakter Koca Veli'nin oğlu olan Ömer hayatını velinimetim diye addettiği Şehlevend ve Hasna Hanıma adanmış bir delikanlıdır. Tersanede halatçılık yaparak geçimini sağlar. Uzun boylu, siyah kaş ve bıyıklı, beyaz çehreli, 25-27 yaşlarında yakışıklı ve kara yağız biridir. Şehlevend'in intikamını almak için Hurşid'i yaralaması üzerine küreğe mahkûm edilir ve hayattan tüm ümidini keser. Kendisini Şehlevend Hanım'a layık göremeyen Ömer ona derin bir sevgi ve saygı besler. Hüseyin Fellah tarafından kürekten kurtuluşunun ardından şehri hemen terk etmeyip intikam almak isteyen kindar ve gururlu Ömer emeline ulaşır. Şehlevend'in sadece mutlu olmasını istediğinden ona karşı herhangi bir kıskançlıkta bulunmaz. Mustafa'nın ölümünden üç yıl sonra Şehlevend ile evlenir.

Aktiviteler Tersanede halatçılık yapar. Kürek çeker. Bıçak kullanır. Hamama gider. Kendi kendine şarkı söyler. Şehlevend'e masallar anlatır.

ÖRNEK ANILAR

Kindar. Mahkûm olduğu kürekten kurtulduğu gibi intikam ateşine düşen Ömer, Hüseyin Fellah'ın itirazlarına rağmen intikamını alır: ""Vay! Sen beni hemen aldığın gibi Cezayir'e mi götüreceksin? İskelecizade Bekir Efendi ile bizim Hurşid Ağa hazretleri kendi keyiflerine mi kalacaklar? Ben onlardan

Şehlevend'in intikamını almayacak mıyım?" diye hala intikam sevdasında bulunduğunu dahi Hüseyin'e anlatıp, Hüseyin bu işe ol kadar itiraz eyledi ki adeta Ömer ile bozuşmalarına ramak kalmıştı."

Gururlu. Şehlevend'in intikamını almak için kürek mahkûmu olan Ömer bu durumdan şikayetçi değil. Şehlevend için özgürlüğünü feda eder ve onun mutlu olmasını kendi mutluluğundan önde tutar: "Şehlevend Hanım mesut olmalıdır ki ben memnun olayım. O kocasıyla ayş ü nuşda, zevk ü sefada olsun. Ben burada kuru tahta üstünde demirler içinde mahvolayım, memnunum."

Çalışkan. Hasna Hanım ve Şehlevend'e sahip çıkan Ömer onlara bakabilmek için didinir. Şehlevend'in lüzumsuz isteklerini bile çok görmeyerek elinden geleni yapar ve çokça çalışır: "Sabahleyin karanlıkta işimin başına giderim, akşam dahi yatsı mahalli gelirim. Bir kahveye bile çıkmam. Ne kazanır isem getirip büyük hanıma veririm. Küçük hanım her ne isterse mutlaka alırım. Hatta bazı kere büyük hanım darılır bile! "Oğlum! Bu Şehlevend seni çok masrafa sokuyor. O her şeyi istiyor, sen de almam demiyorsun. Zati senin başına bela olduğumuz elvermiyor mu ki, bir de ... " derdi. Lakin ben hemen ellerine sarılıp öperek "Ah benim güzel hanımcığım! Benim dünyada senden, bir de küçükhanımdan başka kimim var? Anam yok, babam yok! Hamdolsun kolda kuvvet çok! Çalışırım."

Minnettar. Hasna Hanım'ın ailesine karşı minnet duyan Ömer, bu aile iflas ettiğinde bile kendisini onlara denk göremez. Onları daima velinimetleri olarak görür: "Ben Şehlevend'e hizmet ettim demekten utanırım. Çünkü kendilerinden gördüğüm nimetin mükafatını hala ifa edememişimdir. Ben bu vücudu onların uğrunda mahvetsem hiçbir şey yapmamış olurum. Zira bu vücudun ilikleri kemikleri onların nimetiyle meydana gelmiştir."

Hasna Hanım (Uyumlu)

Karakter Mustafa İلمي adında zengin ve hatırı sayılır bir kazaskerin kızı olan Hasna Hanım çok sevdiği İsmail Ağa ile evlenmiştir. Kocasının şehit olduğunu haber eden bir mektup neticesiyle adeta yıkılmakta olup nihayetinde hayatına devam etmek zorunda kaldığından Sofi Efendi ile evlenir ve hamile kalır. İsmail Ağa'nın şehadet haberinin yalan olduğunu öğrenip kocasını karşısında görünce kendisinden nefret eden Hasna Hanım adeta delirerek karnındaki yavrusunu döverek öldürür. Bekir Efendi'nin yaptığı bu kötülük sayesinde saadetinden olur ve sefaletе düşer. Kızı Şehlevend'e ve bu zor günlerinde yanında olan Ömer'e çok bağlı bir kadındır. İntihar etmeyi düşünecek kadar yıkıldığında kızına tutunarak hayatta kalır.

Aktiviteler Çamaşırcılık yapar. Kayığa biner.

ÖRNEK ANILAR

Sadık. Kızı Şehlevend'in Ömer'le değil de başkasıyla evleneceğini duyan Hasna Hanım bu kararından ötürü kızını kınar. Başından beri yanlarında olan Ömer'i yarı yolda bırakmayarak kızının onunla evlenmesini ister: "Doğrusun evladım, haklısın işte bu sözlerin doğru olduğunu bildiğim için ben de sana Şehlevend'in tehhülünü bir kara haber olmak üzere haber vermişim. Sen bu halde oldukça Şehlevend dahi ya benim gibi sürünmeli veyahut geberip gitmeliydi."

Gururlu. Zengin ve asil bir hayattan sefaletе düşen Hasna Hanım'ın gururundan ödün vermez. Kimi zamanlar intihar etmeyi düşünür kimi zamanlar ise karnı aç bir şekilde uyuyakalır: "Ancak insan çanak yalayıcı olmak için yine çanak yalayıcı doğmak lazım gelip Şehlevend'in validesi ise gördüğümüz ahvaline nazaran bu cibilletle doğmuş insanlardan değildi. Öteye beriye karnını doyurmak için gitmek kendisine ne kadar ağır geldiğini anlatmak istersek şunu haber veririz ki bu zülle razı olmamak gayretiyle aç yattığı zamanlar dahi olurdu ..."

Dayızade Ahmed Bey (Kapalı)

Karakter Cezayir'de ikamet eden Ahmed Bey'in asıl mesleği haydutluk olmakla birlikte bu işi gizleyerek halkın gözünde namuslu ve ahlaklı bir adam olarak görünür. Gerçek kimliğini gizlemek adına yardıma ihtiyacı olan herkesin imdadına yetişen Ahmed Bey halk tarafından epey sevilir. Gizemli işleri nedeniyle dilsiz bir cariye arayan, bu cariyeyi de her fırsatta teste tabii tutan temkinli bir adamdır. Civelek Mustafa ve Şehlevend'in planları sayesinde foyası meydana çıkan Ahmed Bey eserini sonunda acılar içinde can verir.

Aktiviteler Hırsızlık yapar. Tabanca kullanır. Ata biner.

ÖRNEK ANILAR

Gizemli. Halk nezdinde ilim sahibi ve yardımsever bir adam olduğu düşünölen Ahmed Bey haydutluğunu gizlemek adına konağına girene ve çıkana çok dikkat eder. alışanlarını bunak ya da dilsizlerden seçmek isteyen gizemli bir adamdır: “Nihayet bu ıztırabını dahi arkadaşlarına açtı. Ahmed Bey hanesine hariçten alınacak uşak ya ihtiyar Boşnak gibi bunak veyahut cariyeye gibi dilsiz olması lazımeden olup ve illa öyle olur olmaz adama emniyet edilemeyeceği derkar bulunduğundan teknil rüfekaca Ahmed Bey'e bir uşak bulmak için düşünöldü taşınıldı, aranıldı taranıldı, nihayetü'l-emr buna dahi bir are bulundu.”

Tedbirli. Sağır ve dilsiz cariyesinin sağırlığından emin olmak adına onu sınava tutar ve kapı zilini duyup duymayacağını gözlemler. Bilgisi dâhilinde ki olayları bilmiyor gibi davranarak cariyenin doğru malumat verip vermeyeceğini kontrol eder: “Meğer haydud-ı lain filhakika kızı bu defa dahi imtihana çekmiş imiş ya! O gün Civelek'in gitmesi üzerine onun hizmetini görecek bir adam tedarikindeki tehiri, mahza Civelek nereye gitmiş olduğundan şehlevend'in malumatı olup olmadığım anlamak içinmiş. Ancak kız o cihetten asla haberdar görünmeyerek hatta Civelek'e dostluk dahi etmeyip şikâyete başlayınca Ahmed Bey'in dilsiz cariyeye hakkındaki emniyeti bir kat daha artmiş ve o akşam bu keyfiyeti rüfekasına da açarak onları dahi memnun eylemişti.”